

РОЗДІЛ V

Гроші, фінанси та кредит

УДК 336.14

Микола Карлін – доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та оподаткування,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Необхідність використання системного підходу до визначення місцевих платежів в Україні

У статті обґрунтовано необхідність використання системного підходу до визначення суті, принципів побудови та структури місцевих платежів в Україні з урахуванням дослідження історичного досвіду й досвіду окремих країн Європейського Союзу та США з цього питання.

Ключові слова: принципи побудови системи місцевих платежів, місцеві платежі, місцеві податки, місцеві збори, самооподаткування, Податковий кодекс України, меценатство, спонсорство, Україна, США, Європейський Союз, Польща, Угорщина, Німеччина.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах кризового стану економіки України у 2014–2015 рр. і значних державних утрат на антитерористичну операцію (далі – АТО), місцеві бюджети відчувають суттєву нестачу коштів на виконання своїх функцій. Це змушує теоретиків та практиків шукати додаткові джерела наповнення місцевих бюджетів. Для цього треба переглянути існуючу структуру місцевих податків і зборів, сформувавши на їх базі нову (розширену) структуру місцевих платежів, яка не залежатиме від змін політиків у владі.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Ті чи інші аспекти визначення структури місцевих платежів в Україні розкрито в працях таких українських учених, як А. Буряченко, О. Василик, М. Гапонюк, М. Долішній, І. Вахович, В. Зайчикова, О. Західна, О. Кириленко, В. Кравченко, М. Козоріз, А. Кузнецова, І. Луніна, І. Лютий, В. Небрат, Ю. Пасічник, В. Пилипів, А. Славкова, С. Слухай, О. Сунцова, І. Сторонянська, Л. Тарангул, В. Федосов, Н. Фролова, В. Яцюта та ін. Водночас до сьогодні не сформовано оптимальну систему місцевих платежів в Україні, що негативно впливає на доходи й витрати місцевих бюджетів, породжуючи, у тому числі, відцентрові тенденції в Україні. Одним із негативних наслідків недооцінки визначення оптимальної структури місцевих платежів в Україні та перерозподілу основних доходів територіальних громад на користь центру стала втрата Криму й бойові дії на Донбасі. У зведеному бюджеті України на 2015 р. (як і у зведеному бюджеті на 2014 р.) доходи місцевих бюджетів знову передбачені на рівні менше 20 %, що не відповідає реаліям ЄС, куди Україна хоче з часом вступати.

Мета й завдання статті. Мета дослідження – з'ясування принципів побудови системи місцевих платежів в Україні та обґрунтування оптимальної структури місцевих платежів у нашій державі з урахуванням вивчення історичного досвіду й досвіду країн ЄС і США з цього питання. Крім того, запропоновано зміни щодо перерозподілу загальнодержавних податків між центром і територіальними громадами, які зменшать відцентрові тенденції в Україні.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. У ході становлення вчення про місцеві податки та збори (які в сумі й складають місцеві платежі), урахували потреби тієї чи іншої територіальної громади. Це, на наш погляд, один із головних принципів системного підходу до місцевих платежів громади. У науковій літературі другої половини XIX – початку XX ст. найчастіше застосовувався принцип поділу потреб громад на обов'язкові та необов'язкові [1, с. 5]. До обов'язкових належали потреби, які делеговані місцевими державними орга-

нами влади для виконання (утримання в'язниць, поліції, реконструкція доріг тощо); до особливих (факультативних, необов'язкових) – «специфічні» видатки для територіальних громад. Спроби поділити функції між державою й місцевою владою виявилися не зовсім вдалим: до складу особливих періодично відносили загальнодержавні фінансові зобов'язання. На думку низки вчених того періоду, до функцій самоуправління територіальними громадами доцільно було віднести освіту, громадську опіку, поліцію, пожежу та дорожню службу, організацію промислових закладів місцевого рівня тощо. Ці видатки було б доцільно закріпити за місцевими бюджетами й у наш час, у тому числі витрати на місцеву поліцію та пожежну службу. Подібне сьогодні зроблено в багатьох розвинутих країнах (США, Німеччині, Польщі й інших країнах ЄС).

Другим принципом при застосуванні системного підходу до місцевих платежів повинно бути врахування рівня платоспроможності територіальних громад, оскільки в Україні більшість бюджетів місцевих громад – високодотаційні.

Третім принципом системного підходу до місцевих платежів повинен стати принцип незалежності місцевих громад у запровадженні певних місцевих податків (передусім податку на нерухомість). У цьому плані заслуговує на увагу досвід США [2, с. 43–44], де місцеві органи самоврядування при визначенні податку на нерухомість, насамперед, ураховують місцеві потреби. Розглянемо це на прикладі міста Альтамонте Спринг.

Бюджет Альтамонте Спринг із різними додатковими надходженнями становить приблизно 100 млн доларів. Він має бути бездефіцитним, оскільки законодавство США забороняє містам мати дефіцит бюджету.

Комісари спочатку визначають потреби міста. Оцінюються надходження податку з продажу товарів. До речі, місцева влада часто надає в оренду парк на проведення шлюбу чи якогось публічного заходу. І кошти надходять до бюджету. Також до надходжень можна віднести плату компаній – спонсорів бейсбольних матчів – за дозвіл розмістити рекламний щит (однак це не стосується федеральних доріг, де діє юрисдикція держави). Потім здійснюється оцінка приватної й корпоративної власності. І після цього влада міста надсилає мешканцям повідомлення, у якому вказується величина податків, включаючи податок на приватну власність (на нерухомість).

Слід зазначити, що податок на приватну власність повністю призначено для використання місцевим органам влади. Його величина коливається та становить від п'яти до 15,5 дол. на 1000 дол. вартості будинку. Перед підготовкою бюджету спеціальна організація оцінює, скільки власності в місті, і потім визначає величину податку. Характерно, що переоцінка чи збільшення вартості не може перевищувати три відсотки на рік. Громадяни мають право оскаржувати оцінку вартості приватної власності.

Ще одним принципом побудови комплексної системи місцевих платежів повинна стати їх стабільність, чого поки не вдається досягнути в Україні. Згідно з Бюджетним кодексом України, прийнятим у 2001 р., у нашій країні використовували два місцевих податки (комунальний податок і податок із реклами) та 12 місцевих зборів [3, с. 130].

Згідно з Податковим кодексом України (розділ XII) до місцевих податків тепер належить два податки: 1) податок на нерухоме майно; 2) єдиний податок та три збори: 1) збір за місця для паркування транспортних засобів; 2) збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; 3) туристичний збір [4, с. 475]. Перші три податки з 1.01.2011 р. є обов'язковими для впровадження всіма місцевими радами. Рішення про запровадження інших двох зборів (за місця для паркування транспортних засобів і туристичного збору) приймається місцевою радою самостійно. У той же час будь-які інші види місцевих податків і зборів в Україні заборонено запроваджувати, що, на наше переконання, суперечить принципу самостійності при побудові системи місцевих платежів. Досвід багатьох країн ЄС засвідчує, що місцеві громади самостійно вирішують, які нові місцеві платежі запроваджувати. Це дає їм змогу краще задовольняти потреби жителів конкретних місцевих громад. У цьому плані заслуговує на увагу досвід Польщі – однієї з найбільш розвинутих держав із нових країн – членів ЄС, у якій системно підійшли до формування місцевих платежів [5, с. 108–109].

Існуюча система місцевих податків і зборів у Польщі, що збираються на рівні гмін, включає податок на нерухомість, сільськогосподарський, лісовий, транспортний податки, податок із власників собак, збір за місце на ринку, місцевий та адміністративний збори. Дохід від зазначених податків і зборів складає власний дохід гмін, до якого також входять прибутки від податків із фізичних осіб,

котрі виконують економічну діяльність, які сплачуються у формі «податкової картки», податків зі спадщини й дарування, і марочний збір, що визначається податковими інспекціями.

При реформуванні системи місцевого оподаткування в Україні в нагоді стане й досвід Угорщини [5, с. 108–109].

У системі місцевих податків в Угорщині на підприємця покладаються зобов'язання зі сплати промислового податку, податку майнового типу та комунального податку. Основа визначення місцевого промислового податку – сума нетто надходжень від реалізації продукції за вирахуванням закупівельної ціни проданого товару, вартості робіт, виконаних субпідрядниками, а також вартості сировини й матеріалів (у 1998 р. – 33 % вартості, у 1999 р. – 66 %, у 2000 р. – усієї вартості сировини й матеріалів). Ставка податку в 1998 р. дорівнювала 1,4 %, у 1999 р. – 1,7% та у 2000 р. – 2 %.

Із податків майнового типу підприємці обкладаються податком зі споруд і податком із будівельних ділянок. Основа визначення податку зі споруд – корисна площа будівлі або її оборотна вартість, розмір податку – 900 Фт/м², або 1,5 %. Податок із будівельної ділянки визначається за нормою 200 Фт/м², або 1,5 % оборотної вартості. Основа визначення комунального податку – кількість зареєстрованих штатних одиниць, розмір – 2000 Фт/ люд.

Місцеві податки в Угорщині визначаються місцевими органами самоврядування з урахуванням установлених законодавством лімітів. Досвід засвідчує, що більшість населених пунктів користується промисловим податком, інші податки стягуються відносно рідко.

Про нестабільність системи місцевих платежів в Україні свідчать нові зміни в податковому законодавстві, які вступили в дію з 1.01.2015 р. (відповідно до Закону України «Про внесення змін у Податковий кодекс та деякі закони України» (відносно податкової реформи)). Згідно з цим законом змінюється оподаткування нерухомості: тепер не обкладаються цим податком квартири площею тільки до 60 кв. м і будинки до 120 кв. м (раніше це площа була більшою). Крім того, вводиться акцизний податок із роздрібного продажу пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів і палива в розмірі 5 % від реалізацій, який зараховуватиметься до місцевих бюджетів.

Аналіз досвіду використання місцевих платежів у країнах ЄС підтверджує необхідність доповнення системи цих платежів в Україні новими платежами. На нашу думку, до них слід віднести доходи від самооподаткування; меценатства; спонсорства; одинвідсотковий прибутковий податок на користь соціальних закладів окремої територіальної громади (у тому числі церков); добровільно-примусові внески жителів громад на розвиток місцевої освіти; внески для проведення АТО (насамперед на фінансування батальйонів територіальної оборони та учасників добровольчих батальйонів, які є вихідцями з тієї чи іншої територіальної громади), а також відрахування від загальнодержавних податків, які надходять до місцевих бюджетів.

В останні роки, ураховуючи нестачу коштів на розвиток місцевих громад, жителі окремих із них починають запроваджувати самооподаткування доходів фізичних та юридичних осіб. На сходах жителів невеликих сіл і селищ вирішуються питання про частковий ремонт доріг, водогонів, каналізації, бюджетних установ, розміщених на цій території, будівництва та утримання церков (у Німеччині для цього застосовують церковний податок) тощо за рахунок самих жителів. Якщо б ці ініціативи доповнювалися певним фінансуванням подібних об'єктів інфраструктури з боку районних, обласних бюджетів і Державного бюджету України, а також грантами з фондів Євросоюзу, то багато потреб жителів територіальних громад задовольнялося набагато швидше, ніж зараз.

Водночас треба враховувати, що транскордонне співробітництво в Україні, на відміну від європейських держав, є результативним лише для економіки великих територіальних громад регіону, якими є міста обласного значення, що мають у своєму вільному розпорядженні значні бюджетні ресурси у вигляді власних і закріплених доходів [6, с. 348].

Новим елементом системи місцевих платежів в Україні повинні стати доходи від меценатства, які можуть, насамперед, покращити фінансовий стан частини бюджетних установ місцевого рівня. Про це свідчить, наприклад, допомога фонду «Новий Луцьк» (фонду І. Палиці) таким організаціям м. Луцька на суму понад тридцять мільйонів гривень. Але місцеві органи влади та держава повинні створити більш сприятливі умови для меценатства на місцевому рівні (насамперед податкові).

До нових елементів системи місцевих платежів в Україні доцільно включити й кошти від спонсорства, оскільки спонсорам вигідно вкладати кошти в розвиток насамперед місцевої соціальної інфраструктури, яка належно може вплинути на стан робочої сили тих регіонів, де розміщені

підприємства спонсорів. Тому важливо розвивати та стимулювати корпоративно-соціальне партнерство й на рівні місцевих громад.

За прикладом Польщі в Україні було б доцільно запровадити відрахування одного відсотка від податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО), за бажанням платника, на ті цілі, який він визначить у декларації про свої доходи. Зазвичай, такі кошти в Польщі направлялися на фінансування тих об'єктів соціальної інфраструктури, із якими пов'язаний (чи зараз пов'язаний) працівник або його родина: школи, професійні ліцеї, лікарні, хоспіси, церкви тощо.

За роки незалежності в Україні склалася система добровільно-примусових внесків жителів місцевих громад на користь місцевої освіти (дитячих ясел, садків, шкіл) і закладів охорони здоров'я (фельдшерсько-акушерських пунктів, поліклінік, лікарень місцевого рівня), які ми розглядаємо як новий місцевий платіж. Важливо унормувати ці платежі та запровадити механізм їх справді добровільної сплати. Для цього потрібно зробити максимально доступною інформацію про формування та використання таких коштів, насамперед через Інтернет, оскільки в масштабах України їх суми сягають мільярдів гривень. Подібне зараз запроваджується в школах Києва. Крім того, треба з увагою поставитися до пропозиції колишнього міністра освіти України С. Ніколаєнка про уведення одиниці відсоткового податку на освіту (від ПДФО).

Військові дії на Донбасі призвели до появи й такої нової форми місцевих платежів, як допомога воякам АТО, насамперед добровольцям і мобілізованим із конкретних місцевих громад. Виявилось, що громадяни та юридичні особи згодні надавати допомогу на добровільній основі й у різних формах, передусім своїм рідним, знайомим, землякам, які воюють у зоні АТО або отримали там поранення. Причина цього – крім усього іншого, можливість жорсткого контролю за наданими коштами. Важливо простимулювати цю тенденцію у відповідних законодавчих документах. Поки ж на цю тенденцію не звертає належну увагу нова влада України.

Дуже складна проблема – визначення частки загальнодержавних податків, яку доцільно закріпити за місцевими бюджетами (особливо це стосується ПДВ). На нашу думку, ця частка повинна бути пропорційною до суми відповідного загальнодержавного податку, зібраного на території цієї громади.

Оцінка пропозицій щодо передачі у 2015 р. частини фінансових ресурсів держави на місцевий рівень дає змогу експертам констатувати таке. По-перше, якщо передачу з Державного бюджету плати за надання адміністративних послуг, державного мита, збільшення відсотка зарахування екологічного податку, податку на доходи фізичних осіб і податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки можна назвати певною мірою децентралізацією, то запровадження з 2015 р. збору з роздрібного продажу підакцизних товарів – це лише розширення бази оподаткування й перекладання місцевих проблем на плечі бізнесу. По-друге, доходи від податку на прибуток підприємств і податку на доходи фізичних осіб фактично залишатимуться на обласному рівні, а не доходять до місцевих бюджетів сіл, селищ і міст районного значення, що на сьогодні є найбільш дотаційними. По-третє, не заперечуючи прогресивність передачі на місцевий рівень 10 % доходу від податку на прибуток підприємств приватного сектору, як вважають експерти, така частка є надто малою [7, с. 234–235].

У грошовому вимірі реалізація запропонованих нововведень навіть за оптимістичними розрахунками Міністерства фінансів дають змогу збільшити доходи бюджетів територіальних громад базового рівня у 2015 р. на 10 млрд грн (податок з обороту – 3,2 млрд грн, податок на комерційну нерухомість – 2,7 млрд грн, екологічний податок – 2,1 млрд грн, митні платежі – 0,5 млрд грн, плата за адміністративні послуги – 1,8 млрд грн, тобто на 4 %, порівняно із запланованими показниками доходів місцевих бюджетів на 2014 р. [8]).

Досвід Німеччини засвідчує, що в основі міжбюджетних відносин у цій країні лежить розподіл частини ПДВ між регіонами (горизонтальний перерозподіл), що важливо врахувати й в Україні. Поки ж уся увага в нашій країні звертається на вдосконалення вертикального розподілу податків.

Для вдосконалення міжбюджетних відносин у нашій країні потрібно в основу розподілу ПДВ між центром і регіонами України покласти чисельність населення кожного регіону. Відповідно, ПДВ повинно розподілятися між центром і регіонами пропорційно до частки кожного регіону в населенні України з рівнем кратності від 1 до 2.

При запропонованому підході до розподілу ПДВ його відшкодування повинно також здійснюватися самими регіонами, що стимулюватиме їх до розвитку експортно орієнтованих виробництв та обмежуватиме експортерів у їхньому бажанні отримати незаконне відшкодування ПДВ.

Розподіл податку на прибуток підприємств треба виконувати за принципом 50 % на 50 %: половина повинна залишатися в регіонах, а друга половина має направлятися до Державного бюджету України. Але при цьому 50 % належних регіону дотацій, субвенцій і субсидій повинно фінансуватися за рахунок регіонального бюджету. Це дасть змогу оптимізувати механізм надання й використання міжбюджетних трансфертів у регіонах та зменшити відцентрові тенденції в Україні [9, с. 123].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Нестабільність структури місцевих платежів в Україні пов'язана з відсутністю системного підходу до їх визначення. При оптимізації структури місцевих платежів в Україні потрібно дотримуватися таких принципів: 1) урахування потреб конкретної місцевої громади; 2) рівень платоспроможності територіальних громад в Україні; 3) стабільність місцевих платежів; 4) самостійність місцевих громад при запровадженні певних місцевих платежів.

Структура місцевих платежів в Україні в сучасних умовах повинна включати такі складники: 1) місцеві податки, у тому числі відрахування від загальнодержавних податків, які надходять до місцевих бюджетів і збираються на території відповідної громади; 2) місцеві збори; 3) інші місцеві платежі. До останніх слід віднести такі: доходи від самооподаткування жителів окремих громад; доходи від меценатів; доходи від спонсорства; одновідсотковий прибутковий податок на користь соціальних закладів (у тому числі церков) окремої територіальної громади; добровільно-примусові внески жителів громад на розвиток місцевої освіти й охорони здоров'я (за умови перетворення їх на справді добровільні); добровільні внески громадян та юридичних осіб на проведення АТО.

Аналіз досвіду реформування системи місцевих платежів у постсоціалістичних країнах – членах ЄС дає підставу стверджувати, що для України в цьому питанні найбільше підходить досвід Польщі, у якій до системи місцевих платежів уключають, крім класичних місцевих податків і зборів, також частину від загальнодержавних податків.

Досвід США щодо запровадження податку на нерухомість засвідчує, що він повинен визначатися жителями громади залежно від щорічних потреб цієї громади, а не бути сталим на багато років уперед. Крім того, цей податок повинен визначатися від вартості майна, а не від його площі (як це прийнято в Україні).

Джерела та література

1. Єлісеєва Л. В. Основні напрямки розподілу доходів муніципалітетів як об'єкт досліджень економістів другої половини XIX – початку XX століття / Л. В. Єлісеєва // Науковий вісник СХУ ім. Лесі Українки: Економічні науки. – 2012. – Вип. 4. – С. 4–8.
2. Карлін М. І. Фінансові системи країн Америки : навч. посіб. / М. І. Карлін. – Тернопіль : Богдан, 2011. – 496 с.
3. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
4. Бюджетна система : підручник / за наук ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр учб. л-ри ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 871 с.
5. Карлін М. І. Фінансові системи країн Центрально-Східної Європи : навч. посіб. / М. І. Карлін, І. О. Балак. – Луцьк : Надтир'я, 2012. – 500 с.
6. Територіальні фінансові ресурси Західного прикордонного регіону України: історія, сьогодення, перспективи : кол. моногр. / за ред. М. І. Карліна. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 500 с.
7. Сторонянська І. З. Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у контексті адміністративно територіальної реформи / І. З. Сторонянська, А. О. Пелехатий // Регіональна економіка. – 2014. – № 3. – С. 228–238.
8. Концепція реформування податкової системи України (оприлюднена Кабінетом Міністрів України 06.08.2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gov.ua/document/247504345/>
9. Карлін М. І. Критерії та напрями удосконалення розподілу податкових доходів між регіонами країни / М. І. Карлін // Регіональна економіка. – 2014. – № 2. – С. 116–124.

Карлін Николай. Необходимость использования системного подхода к определению местных платежей в Украине. В статье сделана попытка доказать необходимость использования системного подхода к определению структуры местных платежей в Украине, поскольку эта структура за годы независимости нашего государства пока не сформирована. Для этого необходимо пересмотреть существующие в украинской экономической литературе подходы к определению местных налогов и сборов, объединив их в систему местных платежей. Анализ опыта развития системы местных платежей в историческом плане, а также опыт США говорит о необходимости включения в систему местных платежей и такой составляющей, как доходы от

самообложения жителей местных общин. Исследование системы местных платежей в отдельных странах ЕС также говорит о необходимости расширения существующей системы местных платежей в Украине. В эту систему целесообразно включить такие составляющие, как доходы от меценатства, от спонсорства, однопроцентный подоходный налог с доходов граждан в пользу территориальной общины, добровольно-принудительные взносы жителей территориальных общин на развитие местного образования и здравоохранения, взносы граждан на осуществление АТО. Предложенное расширение структуры местных платежей позволит стабилизировать данную структуру независимо от изменений во власти.

Ключевые слова: принципы построения системы местных платежей, местные платежи, местные налоги, местные сборы, самообложения, Налоговый кодекс Украины, меценатство, спонсорство, Украина, США, Европейский Союз, Польша, Венгрия, Германия.

Karlin Mikola. The Necessity of Using a Systematic Approach to Determining the Structure of Local Payments in Ukraine. The article gives an attempt to prove the necessity of using a systematic approach to determining the structure of local payments in Ukraine, as this structure has not yet formed during the years of independence of our state. It is necessary to review the existing approaches to the determination of local taxes and charges, combining them in local charges. It is necessary to review the existing approaches to the determination of local taxes and fees in the Ukrainian economic literature, combining them in the system of local payments. The analysis of the development of local payments in historical terms, and the experience of the USA show the necessity of inclusion such component as income from self-taxation of residents of local communities to the system of local payments. Investigation of local payments system in some EU countries also suggests the need for expansion of the existing system of local payments in Ukraine. Such components as income from philanthropy, income from sponsorship, 1% personal income tax for local community, voluntary-compulsory contributions of local communities residents to the development of local education and health care, contributions of the citizens to conduct counterterrorist operation should be included in this system. The proposed expansion of the structure of local payments will stabilize this structure, regardless of the changes in government.

Key words: the principles of forming the system of local payments, local payments, local taxes, local fees, self-taxation, Tax Code of Ukraine, philanthropy, sponsorship, Ukraine, USA, European Union, Poland, Hungary, Germany.

УДК 338.24

Олена Івашко – кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та оподаткування,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Фінансова безпека України в умовах кризових явищ в економіці

У статті висвітлено сучасні підходи до трактування фінансової безпеки як основного складника економічної безпеки. Досліджено її основні компоненти, а саме: банківську, бюджетну, боргову, валютну й монетарну безпеки. Проведено аналіз основних показників бюджетної безпеки держави та обґрунтовано напрями її зміцнення в умовах кризових явищ.

Ключові слова: фінансова безпека, індикатори, загрози, банківська безпека, бюджетна безпека, боргова безпека, податкова безпека, валютна безпека, монетарна безпека.

Постановка наукової проблеми та її значення. Зв'язок економіки України зі світовою економікою, її експортна орієнтація та від'ємний платіжний баланс створюють значні небезпеки для вітчизняної фінансової сфери. В умовах фінансово-економічної кризи пріоритетним напрямом діяльності держави й бізнесу є проведення скоординованої політики та вироблення стратегії щодо зниження впливу кризових явищ у фінансовому секторі. Ураховуючи масштабність, глибину й тривалість кризових явищ у вказаному секторі, а також ступінь їх негативного впливу на процеси, що відбуваються в українській економіці, потрібно виробити нові підходи до побудови системи фінансової безпеки нашої держави.

Особлива актуальність дослідження цього питання обумовлюється складною воєнно-політичною ситуацією розвитку нашої країни, адже фінансова безпека – невід'ємний атрибут суверенної держави.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Різні аспекти проблеми забезпечення фінансової безпеки держави досліджували О. Барановський, В. Геєць, Б. Губський, М. Денисенко, В. Мунтіян, Н. Татаренко та ін.